

Asia

EU/OSA; Komission suositus neuvoston päätökseksi yhteistyösopimusneuvottelujen avaamisen valtuuttamiseksi Euroopan unionin ja kansainvälisen rikospoliisijärjestö Interpolin kanssa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 14.4.2021 suosituksen neuvoston päätökseksi, joilla komissio valtuutettaisiin neuvottelemaan yhteistyösopimuksesta Interpolin kanssa. Suositusluonnoksen liitteenä komission toimittanut asiakirjan, jossa määritellään tarkemmat neuvotteluohjeet. Asiaa on esitelty IXIM-työryhmän kokouksessa 21.4.2021. Pj-valtion ilmoituksen mukaan asiaa käsitellään OSA-neuvosten kokouksissa toukokuun aikana.

Suomen kanta

Valtioneuvosto kannattaa sopimusneuvottelujen aloittamista Euroopan unionin ja Interpolin välillä, jotta niiden väliselle yhteistyölle ja sen puitteissa tehtävälle tiedonvaihdon voidaan luoda selkeästi määritetty lainsäädännöllinen pohja. Valtioneuvosto katsoo, että yhteistyösopimuksen myötä voidaan luoda edellytykset entistä tiiviimmälle yhteistyölle Interpolin kanssa niin terrorismin kuin vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Yhteistyösopimuksen voidaan katsoa olevan erityisen tarpeellinen myös EU:n oikeus- ja sisäasioiden tietojärjestelmien yhteentoimivuusviitekehyksen ja siihen liittyvien säädösten täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Sopimus koskisi myös henkilötietojen vaihtoa ja siirtoa EU:sta kansainväliselle järjestölle. Näin ollen valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio painottaa neuvotteluohjeiden mukaisesti vahvasti EU:n tietosuojasääntelyn ja perusoikeuksien huomioimista neuvoteltaessa yhteistyösopimuksen eri elementeistä.

Valtioneuvosto kannattaa komission valtuuttamista neuvottelemaan sopimuksesta Euroopan unionin puolesta.

Valtioneuvosto voi hyväksyä luonnoksen neuvotteluohjeiksi, mutta arvioi, että voisi olla tarpeen tarkentaa arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn liittyviä kirjauksia siten, että ne ovat tiiviimin linjassa EU:n tietosuojasääntelyn kanssa.

Valtioneuvosto odottaa komission pitävän jäsenvaltiot ajan tasalla sopimusneuvottelujen etenemisestä.

Pääasiallinen sisältö

Yleistä

Terrorismin sekä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden yhä enenevässä määrin dynaaminen, liikkuva ja rajat ylittävää luonne edellyttää komission mukaan unionin lainvalvontaviranomaisilta vahvaa ja koordinoitua vastinetta. Komissio toteaa tämän edellyttävän entistä syvempää ja tehokkaampaa yhteistyötä kansainvälisten toimijoiden, kuten Interpolin, kanssa.

Komissio huomioi, että EU ja Interpol ovat tehneet yhteistyötä jo pitkään, esim. kaikki EU-jäsenvaltiot ovat myös Interpolin jäseniä. Interpol on EU:n tärkeä yhteistyökumppani niin sisäisen kuin ulkoisen turvallisuuden sektoreilla, mukaan lukien terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, sekä yhdenmetyt rajaturvallisuus. Interpol on myös mm. osallistunut Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (EMPACT) täytäntöönpanoon tukemalla oikeus- ja sisäasioiden virastojen toimintaa.

Komissio muistuttaa, että tarve EU:n ja Interpolin välisen yhteistyön tiivistämiselle on todettu jo vuonna 2020 julkaistuissa EU:n turvallisuusunionistrategiassa sekä EU:n terrorisminvastaisessa agendassa. Komissio tarkastelee tämän vuoksi tapoja, joilla voitaisiin edistää jo tehtävää yhteistyötä, ml. mahdollistamalla pääsy Interpolin tietokantoihin ja vahvistamalla operatiivista ja strategista yhteistyötä. Komissio arvioi, että jäsenvaltioiden tukeminen olemassa olevan lainsäädännön täytäntöönpanossa ja niiden operatiivisiin tarpeisiin vastaaminen edellyttävät yhteistyösopimuksen laatimista Interpolin kanssa.

Komission mukaan mm. seuraavat seikat edellyttävät EU:n ja Interpolin yhteistyösopimuksen laatimista i) tarve laatia uusi yhteistyösopimus Europolin ja Interpolin välille, jolla luotaisiin mm. edellytykset tehokkaammalle tiedonvaihdolle; ii) oikeus- ja sisäasioiden tiedonvaihtojärjestelmien yhteentoimivuuden (interoperabiliteetti) täytäntöönpanon varmistaminen, luomalla edellytykset Interpolin tietokantojen (etenkin SLTD ja TDAWN) kyselyihin eurooppalaista hakuportaalia hyödyntäen; iii) sen varmistaminen, että rikollisista ja rikoksista välittyy ajantasainen tieto lainvalvonta- ja oikeusviranomaisille (etenkin EU-virastot ja elimet), iv) muiden yhteistyömuotojen huomioiminen.

Komissio tuo esille myös sen, että myös Interpol ja sen jäsenet ovat huomioineet tarpeen yhteistyösopimukselle. Interpolin 88. yleiskokous valtuutti järjestön pääsihteeristön neuvottelemaan EU:n kanssa yhteistyösopimuksesta.

Yhteistyösopimuksen tavoitteet

Komissio asettaa suunnitellulle yhteistyösopimukselle seuraavia tavoitteita, joiden yhteydessä komissio alleviivaa painokkaasti myös tarvetta huomioida EU:n tietosuojasääntely ja perusoikeudet:

- säädellä Europolin ja Interpolin yhteistyöstä, huomioiden viimeaikaiset kehityskulut terrorismin, rajat ylittävän ja kansainvälisen vakavan rikollisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa sekä operatiiviset tarpeet ja Europolin toimivaltuudet.

- luoda tarvittavat suojatoimenpiteet ja takeet, jotta Interpolin tietokantaan kadonneista tai anastetuista matkustusasiakirjoista (SLTD, stolen and lost travel documents) ja TDAWN-tietokantaan, eli etsitystä henkilöstä ja matkustusasiakirjasta kuulutuksia sisältävään tietokantaan (TDAWN, travel documents associated with notices) voidaan tehdä hakuja eurooppalaisen hakuportaalin (ESP, European Search Portal) avulla niin jäsenvaltioiden kuin EU-virastojen toimesta, niiden suorittaessa tehtäviään ja EU- ja kansallisen lainsäädännön mahdollistaessa niiden pääsyn tietokantoihin.
- luoda tarvittavat suojatoimenpiteet ja takeet, joilla mahdollistetaan jäsenvaltioille ja Frontexille (ETIAS käyttöyksikkö) pääsy Interpolin tietokantoihin ESP:n kautta
- luoda tarvittavat suojatoimenpiteet ja takeet, joilla mahdollistetaan viisumitietojärjestelmään tehtyjen muutosten täytäntöönpano ja mahdollistamalla jäsenvaltioille pääsy Interpolin SLTD- ja TDAWN-tietokantoihin ESP:tä hyödyntämällä tarkasteltaessa viisumeja ja oleskelulupia.
- luoda edellytykset ja säännellä Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja Interpolin välisestä yhteistyöstä.
- luoda oikeusperusta, jonka valtuuttaisi Europolin, Frontexin kategoria 1 henkilöstön sekä EPPO:n pääsystä Interpolin tietokantoihin, silloin kun se on tarpeellista näiden tehtävien hoidosta.
- luoda oikeusperusta, jonka perusteella Eurojust ja EPPO voivat vaihtaa operatiivista tietoa Interpolin kanssa.

Neuvoston suosituksen yhteyteen liitettyssä esityksessä neuvotteluohjeiksi komissio on toistanut neuvottelujen päätavoitteet, mutta myös määritellyt joiltain osin tarkemmin neuvotteluissa olevia seikkoja. Näitä ovat mm. tarve määritellä pääasialliset termit, kuten ”henkilötiedot” sekä määritellä selkeästi ja tarkkarajaisesti henkilötietojen suojaan, perusoikeuksien ja yksilönsuojan varmistamiseksi tarvittavat suojatoimenpiteet ja kontrollit vaihdettaessa henkilötietoja Interpolin kanssa. Esimerkiksi arkaluonteisten henkilötietojen siirtoihin kiinnitetään erityistä huolta. Tämän lisäksi on kiinnitetty huomiota tarpeeseen määritellä kriteerit tietolähteen luotettavuuden ja virheettömyyden varmistamiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komissio ehdottaa neuvoston päätöksen prosessuaaliseksi oikeusperustaksi SEUT 218 artiklan 3 ja 4 kohtaa. Mandaattiehdotus ei sisällä ehdotusta aineelliseksi oikeusperustaksi.

Tämänhetkisen arvion mukaan sopimus sisältäisi vain unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, mikä tarkoittaisi, että se tehtäisiin unionisopimuksena.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio tiedottaa Euroopan parlamenttia neuvottelujen edistymisestä, mandaatin myöntämistä koskeva neuvoston päätös ei edellytä Euroopan parlamentin kuulemista tai hyväksyntää

Kansallinen valmistelu

EU7-jaoston kirjallinen käsittely 4.-6.5.2021

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sopimus tulee tämänhetkisen arvion mukaan sisältämään ainoastaan EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Mahdollinen sopimus tulisi aikanaan osana EU-oikeutta myös Suomea sitovaksi, eikä se edellyttäisi erillistä voimaansaattamista.

Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa säädetyin poikkeuksin.

Taloudelliset vaikutukset

Suositus neuvoston päätökseksi sopimusneuvottelujen aloittamiseksi Interpolin kanssa sinällään ei aiheuta suoria taloudellisia vaikutuksia. Mahdollisen sopimuksen taloudellisia vaikutuksia arvioidaan tiedotettaessa eduskuntaa sopimuksen sisällöstä. Sopimuksen mahdolliset vaikutukset EU:n ja Suomen talousarvioihin käsitellään erikseen osana näiden valmisteluprosesseja.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2021) 177 final
COM(2021) 177 final ANNEX

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

SM, Anne Lamminmäki, 0295 488 207

EUTORI-tunnus

EU/2021/0395

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
